

ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВИ Й ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Анотація. У статті автор проаналізував різноманітні дефініції категорії «взаємодія» й акцентував увагу на її використанні не лише в юриспруденції. Особливо було зазначено, що громадянське суспільство бере участь у формуванні й реалізації державної політики, зокрема інформаційної, шляхом створення різноманітних інститутів. Також з урахуванням положень теорії держави та права було виокремлено основні інститути держави. Перспективними напрямками подальших досліджень визначено дослідження взаємодії інститутів держави і громадянського суспільства в різних сферах і за різних обставин.

Ключові слова: громадянське суспільство, інформаційні права, інститути держави, інститути громадянського суспільства, взаємодія, принципи взаємодії.

Постановка проблеми. Гарантії прав і свобод людини щодо інформаційної сфери належать до найважливіших засад формування правової держави, громадянського, у тому числі й інформаційного, суспільства. Ці права включені й до дієвого механізму державного управління в демократичному суспільстві. Це визначає забезпечення захисту прав і свобод людини в інформаційній сфері однією із найважливіших цілей інформаційної безпеки, а саму людину – найголовнішим її об'єктом.

Для формування правильного уявлення про засади взаємодії інститутів держави й громадянського суспільства в реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина необхідно передусім визначити загальнотеоретичні положення цієї проблеми, для цього потрібно визначити поняття взаємодії, а також її ознаки, законодавчо закріплені перелік інформаційних прав і роль основних інститутів держави в їх забезпеченні. Саме цим зумовлюється актуальність статті.

Методологія формування й розвитку інформаційного права, кодифікації законодавства України щодо інформації (закріплення інформаційних прав людини та громадянина зокрема) вже частково закладена в опублікованих наукових і навчальних працях низки вітчизняних дослідників інформаційних правовідносин, зокрема таких як наукова школа В.А. Ліпкана [1–4]. Ю.С. Назар [5] і Л.О. Фещенко [6–7] досліджують взаємодію різних органів державної влади (територіальних органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ із державною податковою службою).

Інститути громадянського суспільства, аспекти, форми й напрями їх взаємодії із державою вивчають В.Л. Федоренко, Я.О. Кагляк [8], Л.М. Усаченко [9] та ін.

При цьому дослідження теоретичних засад взаємодії інститутів держави й громадянського суспільства залишається поза увагою українських науковців у сфері інформаційного права.

Метою статті є формування поняття та загальнотеоретичних уявлень про взаємодію різних суб'єктів як державного, так і недержавного сектора в реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина.

Досягненню вищезазначеної мети сприятиме вирішення таких завдань: визначення сутності категорії «взаємодія», фрагментарний аналіз нормативно-правового закріплення інформаційних прав, характеристика інститутів держави й, відповідно, їх взаємодія із громадянським суспільством у реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека (інформаційна безпека, як окрема складова – авт.) визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [11, ст. 3].

Окрім загального визначення права людини на інформацію, у ст. 34 Конституції є низка інших інформаційних прав і свобод, що закріплюються конституційними нормами та в юридичній науці ототожнюються з ним.

У Конституції України зазначено такі інформаційні права: таємниця листування, телефонних переговорів, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31); свобода особистого й сімейного життя (ст. 32); право громадянина не зазнавати втручання в його особисте та сімейне життя шляхом збирання, зберігання, використання й поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах та організаціях із відомостями про себе (ст. 32); право громадянина направляти індивідуальні або колективні письмові звернення або особисто звертатися в органи державної влади, органи місцевого самоврядування й до посадових і службових осіб цих органів (ст. 40); право кожного громадянина на сприятливе навколишнє середовище, достовірну інформацію про його стан (ст. 50); право кожного на свободу творчості й право доступу до культурних цінностей (ст. 54); право кожного громадянина на одержання кваліфікованої правової допомоги (ст. 59). Наприклад, у ст. 40 міститься положення про право особи направляти інформаційні звернення до органів державної влади для отримання інформації, а ст. 50 може бути схарактеризована як право на доступ до екологічної інформації тощо [3, с. 49].

Конституція, як Основний Закон держави, є основою для створення «уточнювальних» нормативно-правових актів у тій чи іншій сфері, інформаційна не є винятком. Наприклад, право на інформацію закріплено й у Законах України: «Про інформацію» [12], «Про доступ до публічної інформації» [13] тощо.

Свобода слова й вільне вираження у друкованій формі власних поглядів і переконань гарантуються ще й відповідно до Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [14]. Можливість для участі в управлінні державними й громадськими справами для впливу на поліпшення роботи органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення зазначається в Законі України «Про звернення громадян» [15]. Правові відносини, пов'язані із захистом і обробленням персональних даних, захист основоположних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробленням персональних даних здійснюється згідно із Законом України «Про захист персональних даних» [16] та іншими нормативно-правовими актами.

Отже, беручи до уваги вищезазначені нормативно-правові акти, резюмуємо, що інформаційні права людини та громадянина (або «кожного», як зазначається в законодавстві) мають досить вагомє значення, і держава, окрім законодавчого закріплення, повинна сприяти й належній їх реалізації. Така реалізація може бути забезпечена різними способами, одним із яких і є взаємодія інститутів держави та громадянського суспільства.

Зазначимо, що категорія «взаємодія» не є суто правовою, тому під час її аналізу використовуємо різні доктрини.

Наприклад, взаємодію визначено як упорядковану чинним законодавством України та іншими нормативно-правовими актами діяльність указаних суб'єктів, яка узгоджена між ними за об'єктами, предметом, завданнями й напрямками співпраці та спрямована на досягнення загальної мети боротьби зі злочинністю або окремої тактичної мети на певній стадії профілактики чи вчинення злочину [5, с. 288].

Л.О. Фещенко, дослідивши поняття «взаємодія» як філософську категорію, виділяє такі основні положення:

- взаємодія існує лише за наявності двох і більше співіснуючих явищ, у цьому випадку йдеться про інститути держави та громадянське суспільство;
- взаємодія має місце лише тоді, коли явища існують водночас, оскільки при неодночасному існуванні неможливо встановлювати будь-які зв'язки;
- наявність у взаємодіючих елементів схожих властивостей, визначимо їх як цілі, мета, засоби, об'єкти тощо;
- взаємодія явищ, які мають між собою взаємний зв'язок і взаємозумовлені;
- при взаємодії об'єкти змінюються;
- здатність кожного із взаємодіючих об'єктів бути водночас і причиною, і наслідком;
- можливість настання позитивних і негативних наслідків взаємодії;
- – універсальність форм взаємодії матерії [6, с. 18].

Інше тлумачення, *взаємодія* – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів одне на одного, який породжує причинову зумовленість їхніх дій і взаємозв'язок. Цей процес потребує активності й взаємної спрямованості дій тих людей (учасників), які беруть у ньому участь [17].

У Тлумачному словнику української мови сформульовано таке визначення: «взаємодія – взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь» [18, с. 98].

Резюмуючи вищезазначене, акцентуємо увагу на тому, що поняття «взаємодія» надзвичайно багатозначне. Її сутність полягає у зворотному впливі одного предмета, суб'єкта чи явища

на інше. Отож взаємодія відтворює процеси впливу об'єктів один на одного, їхню взаємну зумовленість і породження одним об'єктом іншого.

Під час дослідження ми будемо використовувати таку дефініцію: «взаємодія» – спільна узгоджена діяльність інститутів держави та громадянського суспільства в реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина, яка регулюється чинним законодавством України.

Правовою основою взаємодії інститутів і суспільства є система адміністративно-правових актів, що визначають основні напрями й завдання взаємодії, загальні принципи її здійснення, права та обов'язки взаємодіючих суб'єктів.

Для взаємодії цих суб'єктів характерною є спрямованість на досягнення позитивних результатів у сфері захисту інформаційних, політичних, культурних, економічних прав, свобод та інтересів держави і громадян, а також протидії різного роду злочинності й зловживанням. Пріоритетним є вирішення проблем, які становлять спільний державний інтерес для учасників взаємодії, а не задоволення інтересів окремих індивідів чи їхніх груп.

Основою та необхідною ознакою ефективної неформальної взаємодії є наявність спільної мети – передбачуваного корисного результату узгодженої діяльності органів внутрішніх справ і податкової служби (інститутів держави і громадянського суспільства – *авт.*), який відповідає їх спільним інтересам і сприяє реалізації потреб кожного із взаємодіючих органів. При цьому мета є бажаним результатом такої спільної діяльності і її спонукальним мотивом [7, с. 9].

Окремо необхідно виділити такі *ознаки взаємодії*:

- процес, що ґрунтується на юридичних нормах, що можуть бути як імперативними (установлені нормативно-правовими актами різного ступеня юридичної сили), так і договірними (урегульовані за допомогою укладання угод про спільну діяльність), які визначають компетенційну основу спільної діяльності різних суб'єктів (як державних, так і неурядових);
- спільна діяльність погоджена за часом, предметом, завданнями;
- взаємодія можуть як державні, так і недержавні формування, які реалізують за допомогою спільної діяльності власні завдання й визначені пріоритети;
- діяльність різних інститутів відбувається виключно в межах компетенції та встановлених повноважень, що перешкоджає свавіллю й певним неузгодженостям при організації спільної діяльності;
- установлюється загальна мета – ефективна протидія насильству в сім'ї. Самі ж завдання взаємодії можуть бути відмінними від установленної загальної мети, зважаючи на їхню вузьку спрямованість, і здійснюються для реалізації більш вузьких, спеціальних напрямів спільних дій (наприклад, взаємодія може здійснюватися для досягнення статутних цілей діяльності певних громадських організацій тощо) [19, с. 199].

Сучасні конституційні процеси в Україні характеризуються не лише своєю неоднозначністю, а й динамічністю. Ідеться не тільки про їхній політико-правовий вимір, а передусім про розширення кола суб'єктів конституційно-правових відносин і оптимізацію їхнього правового статусу, удосконалення наявних і утвердження нових інститутів держави й інститутів громадянського суспільства, які трансформуються із політичної в конституційно-правову площину й тим самим збагачують систему конституційного права та знаходять своє логічне продовження в системі чинного законодавства України.

Розвиваючи думку про розширення кола учасників конституційних правовідносин, не можна обійти увагою й таку визначальну тенденцію сучасного вітчизняного правотворення, як унормування конституційної правосуб'єктності інститутів громадянського суспільства.

Ураховуючи останні новації в чинному законодавстві, застосовують на особливу увагу ті суб'єкти конституційно-правових відносин, що належать до інститутів громадянського суспільства.

Отже, визначивши основну категорію нашого дослідження – «взаємодія», перейдімо до аналізу основних інститутів громадянського суспільства.

Прийнято вважати, що в основі розвинутого громадянського суспільства лежить активна діяльність інститутів громадянського суспільства. При цьому термін «інститути громадянського суспільства» є настільки поширеним, що має кілька значень.

Під ним розуміють таке: суб'єктів, які в процесі своєї діяльності формують суспільні відносини, спрямовані на утвердження громадянського суспільства; інститути, які об'єднують у своєму складі норми конституційного та інших галузей права, що регулюють суспільні відносини у відповідній сфері і є складовими багатовимірної системи конституційного права України; узагальнювальну назву для всіх упорядкованих і структурованих виявів громадянського суспільства тощо [8].

Досить тривалий час категорія «інститут громадянського суспільства» не була законодавчо закріпленою в законах і підзаконних актах України, що породжувало певні проблеми в конституційній правотворчій і правозастосовній діяльності. На сьогодні видано такі основні нормативно-правові акти, як Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» [20], Постанова Кабінету міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [21], Роз'яснення Міністерства юстиції України «Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства» [22] тощо.

Водночас з огляду на те, що низку цих нормативно-правових документів прийнято нещодавно, зазначати про системність і ефективність практики взаємодії громадянського суспільства та інститутів держави немає сенсу. Україна перебуває в процесі напрацювання інструментів і практик взаємодії в цій сфері, адаптації законодавства до європейських стандартів, виконання конкретних зобов'язань.

Зазначимо, що громадянське суспільство бере участь у формуванні й реалізації напрямів державної політики через інститути громадянського суспільства.

До інститутів громадянського суспільства належать громадські, релігійні, благодійні організації, професійні спілки та їхні об'єднання, творчі спілки, асоціації, організації роботодавців, недержавні засоби масової інформації й інші невідприємницькі товариства й установи, легалізовані відповідно до законодавства України [21].

Усе це розмаїття інститутів громадянського суспільства має свою, визначену місію, яка полягає в повноцінному вираженні або захисті інтересів громадян [23, с. 33]

Держава та громадянське суспільство тісно пов'язані, проте стосунки між ними не є підпорядкованими або асиметричними. Громадянське суспільство не запроваджується законом. Роль держави полягає в регламентації діяльності інституцій

громадянського суспільства, підтриманні його розвитку або гальмуванні його [24].

Сприяння держави формуванню простору для розвитку громадянського суспільства є одним із найважливіших її завдань. Під визначенням «громадянське суспільство» сьогодні розуміють суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних і культурних рис, яке вступає з державою в розвинуті правові відносини, суспільство рівноправних громадян, що не залежить від держави, а взаємодіє із нею для суспільного блага [10].

Окремо варто зазначити дефініцію «інститут держави» – відносно відокремлена частина державної структури, що користується певною автономією.

Відповідно до структурно-функціонального принципу, інститути держави можна поділити на такі:

- організаційні (інститут президента, інститут парламенту);
- функціональні (інститут референдуму, інститут адміністративного контролю, інститут державної влади).

Види інститутів держави за ступенем складності бувають такі:

- прості (інститут надзвичайного стану, інститут відповідальності уряду);
- комплексні (інститут форми держави включає підінститути: форми правління, форми устрою, форми режиму).

Види інститутів держави за пріоритетністю становища діляться на такі:

- основні (інститут державної влади);
- прилегли – належать до перших (інститут представника держави на місцях).

Види інститутів держави за принципом «поділу влади» бувають такими:

- інститути законодавчої влади (парламент, референдум тощо);
- інститути виконавчої влади (монарх, президент, уряд, виконавчі органи влади на місцях тощо);
- інститути судової влади (звичайні суди, надзвичайні суди, спеціальні суди, судова відповідальність, судовий контроль тощо) [25, с. 138].

Отже, можемо зазначити, що, беручи до уваги той чи інший вид інститутів держави, і визначають засади їхньої взаємодії із громадянським суспільством у реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина. Насамперед акцентуємо увагу на тому, що взаємодія обов'язково базується на нормах, визначених законодавством. Окрім загальних, використовуються також і спеціальні (наприклад, взаємодія Президента України та громадянського суспільства – згідно з Конституцією України та Законом України «Про вибори Президента України», при реалізації громадянами свого права обирати народних представників – знову ж таки Основний Закон держави та Закон України «Про вибори народних депутатів України» тощо).

Важливим є визначення й утілення принципів, які є засадничими при виникненні взаємовідносин інститутів державної влади із громадянським суспільством.

Можна виокремити такі *принципи*, завдяки яким організовується зазначена взаємодія: соціальне партнерство; забезпечення рівних можливостей; взаємовідповідальність; відкритість і прозорість; участь інститутів громадянського суспільства у формуванні й реалізації державної політики; невтручання; визнання органами виконавчої влади різних видів діяльності інститутів громадянського суспільства; підвищення ефективності процесу взаємодії [9, с. 19].

Також окремо зазначимо *принципи, на яких ґрунтується державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні*: пріоритету прав і свобод людини; верховенства права; рівності й недискримінації; взаємної відповідальності держави і громадянського суспільства за вирішення завдань розвитку суспільства та держави; відкритості й прозорості діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування під час здійснення ними своїх повноважень; партнерства й конструктивної взаємодії держави і громадянського суспільства; стимулювання громадської активності; залучення інститутів громадянського суспільства до формування та реалізації державної політики, у тому числі державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, на всіх рівнях; невтручання органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування в діяльність інститутів громадянського суспільства, у тому числі засобів масової інформації, за винятком випадків, установлених законом [20].

Зрозуміло, що процес налагодження взаємодії між інститутами держави та громадянського суспільства потребує часу й виважених кроків.

У зв'язку з цим доцільно виділити чотири етапи налагодження взаємодії:

– інформаційний зв'язок зі спільнотою, тобто держава не повинна проводити «непрозору» політику, забезпечувати доступ зацікавлених осіб до засідань, прес-конференцій інститутів держави тощо;

– зворотний зв'язок зі спільнотою, тобто проведення громадських слухань, вивчення громадської думки, «гаряча лінія» тощо;

– діалог зі спільнотою, що потребує постійного зв'язку із населенням;

– партнерство зі спільнотою, наявність спільної відповідальності, діяльність дорадчих, наглядових і профільних комісій, рад, груп.

Взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства набуває певних *форм*, основними із яких визнаються громадські слухання, консультації із громадськістю, круглі столи, громадські ініціативи, неформальні зустрічі, громадська освіта, референдуми. Зазначеним формам мають бути притаманні такі характеристики, як динамічність, прозорість, відкритість, доцільність, ефективність, результативність. Вони повинні забезпечувати безперервність двосторонньої взаємодії.

Підсумовуючи все вищевикладене, зазначимо такі **висновки**. На сучасному етапі розвитку Україна упевнено крокує шляхом демократичних перетворень, зміцнення громадянського суспільства. Перспективними напрямками подальших досліджень є дослідження взаємодії інститутів держави і громадянського суспільства в різних сферах, за різних обставин (як зовнішнього, так і внутрішнього характеру). Категорію «взаємодія» пропонуємо розуміти як спільну узгоджену діяльність інститутів держави і громадянського суспільства в реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина, яка регулюється чинним законодавством України. Взаємодія повинна ґрунтуватися на законодавчо закріплених нормах та принципах і в розрізі нашого дослідження сприяти реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина. Держава представлена значною кількістю інститутів, таких як інститут Президента, інститут виборів тощо. Громадянське суспільство бере активну участь у формуванні й реалізації державної політики шляхом створення інститутів громадянського суспільства, наприклад громадські організації, професійні спілки тощо.

Подальший розвиток відносин громадянського суспільства та влади як підсистем єдиної суспільної системи є визначальним у забезпеченні демократичного розвитку країни, досягненні конституційно визначеної ідеальної української мети, що проголошена ст. 1 Конституції України – створення суверенної й незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Література:

1. Ліпкан В.А. Систематизація інформаційного законодавства України: [монографія] / В.А. Ліпкан, В.А. Залізняк; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: О.С. Ліпкан, 2012. – 304 с.; Дімчогло М.І. Консолідація інформаційного законодавства України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.І. Дімчогло. – К., 2012. – 18 с.
2. Ліпкан В.А. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом в Україні: [монографія] / В.А. Ліпкан, В.Ю. Баскаков; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: О.С. Ліпкан, 2013. – 344 с.
3. Ліпкан В.А. Правовий режим податкової інформації в Україні: [монографія] / В.А. Ліпкан, О.В. Шелета, О.А. Мандзюк; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2015. – 440 с.
4. Ліпкан В.А. Правові та організаційні засади взаємодії суб'єктів протидії торгівлі людьми: [монографія] / В.А. Ліпкан, О.В. Кущнір; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: О.С. Ліпкан, 2013. – 376 с.
5. Назар Ю.С. Взаємодія територіальних органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Ю.С. Назар; Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2006. – 210 с.
6. Феценко Л.О. Взаємодія органів внутрішніх справ з державною податковою службою у здійсненні правоохоронної діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Л.О. Феценко; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2007. – 217 с.
7. Феценко Л.О. Взаємодія органів внутрішніх справ з державною податковою службою у здійсненні правоохоронної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л.О. Феценко. – К., 2007. – 20 с.
8. Федоренко В.Л. Інститути громадянського суспільства та інститут громадських організацій в Україні: теоретико-методологічні та нормопроектні аспекти / В.Л. Федоренко, Я.О. Кагляк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/20126>.
9. Усаченко Л.М. Форми взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями / Л.М. Усаченко // Вісн. держ. служби України. – 2008. – № 1. – С. 19–23.
10. Усаченко Л.М. Аспекти, форми та напрями взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями / Л.М. Усаченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuaa.kharkov.ua.
11. Конституція України, затверджена Законом України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
12. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
13. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
14. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.
15. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
16. Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
17. Ділова українська мова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dilovamova.org.ua/>.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Срошенко. – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. – 864 с.
19. Галай А.О. Теоретичні засади взаємодії інститутів держави і громадянського суспільства (у контексті протидії насильству у сім'ї) /

- А.О. Галай, Н.Б. Щамрук // Збірник наукових праць Ірпінської фінансовоюридичної академії. Секція «Економіка, право». – 2013. – № 2. – С. 199–204.
20. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24 березня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>.
21. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.
22. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 03 лютого 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-11>.
23. Краплич Р. Стосунки між НДО та владою в розрізі суспільних стереотипів / Р. Краплич // Аспекти самоврядування. – 2005. – № 3 (29). – С. 33–36.
24. Ткачук М. Держава та громадянське суспільство. Динаміка їхньої взаємодії в Україні / М. Ткачук [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.spa.ukma.kiev.ua.
25. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : [підручник] / О.Ф. Скакун. – 2-ге вид. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.

Собків Я. М. Принципы взаимодействия институтов государства и гражданского общества в реализации информационных прав и свобод человека и гражданина

Аннотация. В статье автор совершил анализ различных определений категории «взаимодействие» и акцентировал внимание на его использовании не только в юриспруденции. Отдельно было отмечено, что гражданское

общество принимает участие в формировании и реализации государственной политики, в частности информационной, путем создания различных институтов. Также с учетом положений теории государства и права были выделены основные институты государства. Перспективными направлениями дальнейших исследований определено изучение взаимодействия институтов государства и гражданского общества в различных сферах и при разных обстоятельствах.

Ключевые слова: гражданское общество, информационные права, институты государства, институты гражданского общества, взаимодействие, принципы взаимодействия.

Sobkiv Ya. Principles of interaction of state institutions and civil society in the implementation of information rights and freedoms of man and citizen

Summary. The author makes an analysis of various definitions of the category of «interaction» and focused on its use, not only in jurisprudence. Separately, it was noted that civil society is involved in the formation and implementation of public policies, in particular the information through the creation of various institutions. Also, in view of the theory of state and law identified the key institutions of the state. Promising areas for further research determined the study of interaction of state institutions and civil society in different areas and under different circumstances.

Key words: public society, information rights, institutes of the state, institutes of the public society, interaction, principles of interaction.